

39. DÖNEM GÜMRÜK BİRLİĞİ ORTAK KOMİTESİ

TOPLANTI NOTU

Gümrük Birliği Ortak Komitesi'nin (GBOK) 39. Dönem Toplantısı 27-28 Kasım 2023 tarihlerinde Ankara'da hibrit şekilde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıda Türk heyetine Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürü Hüsni Dilemre; AB heyetine ise Ticaret Genel Müdürlüğü Direktörü Leon Delvaux başkanlık etmiştir. Toplantıda ele alınan hususlar gündem maddeleri itibarıyla aşağıda yer almaktadır.

1. Açılış Konuşmaları

Tarafımızca; Haziran 2023 sonunda gerçekleştirilen Avrupa Liderler Zirvesi'nde belirtildiği üzere AB'nin Türkiye ile ilişkilerini ileriye dönük bir şekilde geliştirmeye yönelik iradesini memnuniyetle karşıladığımız, bu kapsamda ikili ticaret sorunlarının çözümü ve ortak çıkar alanlarında iş birliğimizi geliştirmek amacıyla çok sayıda üst düzey ve teknik toplantı gerçekleştirdiğimiz ve AB ile mutabakata vardığımız ticaretin savunulması, dijitalleşme ve Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi öncelikli alanları da kapsayan yol haritasına bağlılığımız dile getirilmiştir. Ayrıca, dinamik bir yapıya sahip olan Gümrük Birliği'nin iyi işleyişi bakımından Ortaklık Konseyi Kararları alınmasının yeniden önünün açılması gerektiği ifade edilmiştir.

Komisyon temsilcilerince; Gümrük Birliği'nin ticari ilişkilerimizin temelini oluşturduğu, Türkiye'nin AB için aday bir ülke ve kilit bir partner olduğu, ticaret engellerinin kaldırılmasına yönelik yapıcı tutumumuz ve girişimlerimizin pozitif olarak değerlendirildiği, son dönemde artan iş birliğinin memnuniyetle karşılandığı, Türkiye'nin jeopolitik konumu ve AB Yeşil Mutabakatı gibi Gümrük Birliği'nin güncellenmesi gereğinin ardında birçok neden yattığı; bununla birlikte Rusya yaptırımları gibi AB için öncelikli alanlarda iş birliği sağlanmasının da önemli olduğu vurgulanmıştır.

2. Gündemin Kabulü

Herhangi bir itiraz veya ekleme yapılmadan daha önce taraflar arasında uzlaşılan EK'li gündem metni kabul edilmiştir.

3. Toplantı Tutanağı

Tarafımızca, bir önceki Ortak Komite toplantısının tutanakları konusunda Komisyon ile henüz uzlaşma sağlanamamış olunması nedeniyle bu kez tutanakların kabulü konusunda daha yoğun bir çaba gösterilmesinde ve yapıcı bir tutum benimsenmesinde fayda olacağı ifade edilmiştir.

Komisyon yetkililerince; bir önceki Ortak Komite toplantısının tutanağına ilişkin geri dönüşlerimizi aldıkları ve bunların değerlendirileceği, şeffaflık ve kamu güveni ilkeleri gereğince toplantı tutanağını en kısa zamanda yayımlama niyetinde oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca, söz konusu Ortak Komite toplantısı tutanaklarının daha kısa sürede yayımlanması amacıyla ortak usuller belirlenmesi teklif edilmiştir.

4. Gümrük Birliğinin Güncellenmesi Süreci

Komisyon temsilcilerince; AB Konseyi'nin, Türkiye ile mevcut durumun ve Gümrük Birliği'nden doğan sorunların ele alınması amacıyla 2021 yılında AB ve Türkiye arasındaki diyalogun artırılması için Komisyona çağrı yaptığı, bu kapsamda Ticaret Çalışma Grubu oluşturulduğu, geçen yıl biri İstanbul'da biri Brüksel'de olmak üzere iki üst düzey toplantı

gerçekleştirildiği, ticaret engellerinin çözümüne devam edildiği ve tüm bu gelişmelerin pozitif olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, Gümrük Birliği'ne ilişkin sorunların farkında oldukları ancak güncelleme konusunda AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosunun onayına ihtiyaç duydukları, buna karşın AB Konseyinin Kıbrıs, hukukun üstünlüğü ve yargının bağımsızlığı gibi konulara vurgu yaptığı ve bu durumun da süreci tıkadığı belirtilmiştir.

Tarafımızca, Gümrük Birliği'nin mevcut işleyişinin geliştirilmesi ve bu yönde ortak adımlar atılması amacıyla diyalogumuzun son dönemde yoğunlaşmasından memnuniyet duyduğumuz, Sayın Bakanımız ve 10 Ekim Brüksel ziyareti esnasında görüştüğü Ticaretten Sorumlu Komisyon Başkan Yardımcısı Valdis Dombrovskis arasında mutabakata varılan yol haritası doğrultusunda karşılıklı olarak ilerleme kaydetmenin ticaretin önündeki sorunların aşılmasında önemli olduğu, bu kapsamda AB'nin Pazara Erişim veri tabanında listelenen ticari konuların sayısının 21'den 17'ye düşmesinin Türkiye'nin bu yöne olan yoğun çabalarının önemli bir göstergesi niteliğinde olduğu, Gümrük Birliği'nin güncellenmesinin AB'nin yeşil mutabakat ve dijitalleşme hedeflerine de uygun olduğu ve ticari konular dışındaki alanların Gümrük Birliği'nin güncellenmesi başlığı altında karşımıza engel olarak çıkarılmaması gerektiği ifade edilmiştir.

5. Kıbrıs ile Ticaret

Konu hakkında tarafların pozisyonları dile getirilmiştir.

6. Gümrük Birliğinin Uygulanması ve Yürütülmesi

6.1. Gümrük Birliği Taraflarının STA Farklılarından Kaynaklanan Ülkemizin Sorunları

Tarafımızca, STA'larımız arasındaki farklılıkların Türkiye'nin karşılaştığı en önemli zorluklardan biri olduğu ve sadece AB ile ilişkilerimizde değil, genel dış ticaret politikamız açısından da yapısal bir soruna dönüştüğü, Komisyonun bu konuyu Gümrük Birliği'nin güncellenmesi çerçevesinde ele almasına karşın bunun Gümrük Birliği'nin işleyişine ilişkin bir mesele olduğu, ayrıca söz konusu sorun nedeniyle Türkiye'nin AB'yle STA'sı bulunan ülkelerle STA'ların sonuçlandırılmasının da zorlaştığı, nitekim pek çok ülkenin AB üzerinden Türkiye pazarına girme imkanı olduğundan Türkiye ile STA imzalama konusunda isteksiz oldukları ifade edilmiştir.

Komisyon tarafı cevaben; sorunun farkında olduklarını ancak bu konunun kısa vadede çözülmesinin mümkün olmadığını belirtmişlerdir.

6.2. Ortak Gümrük Tarifesi ve GTS Uyumu: Türkiye'nin Üçüncü Ülke Menşeli Eşyaya Uyguladığı İlave Gümrük Vergileri

Komisyon yetkililerince; geçen yıl 400'den fazla üründe gümrük vergisinin ve daha öncesinde Menşe Şahadetnamesi ibraz etme zorunluluğunun kaldırılmasının olumlu olarak değerlendirildiği, ancak özellikle son dönemde çok sayıda tekstil ve giyim ürününe yönelik olarak yürürlüğe giren ilave gümrük vergilerinin gözden geçirilmesi talep ifade edilmiş ve konsolide halde uygulanmakta olan İGV'lerin liste halinde kendilerine iletilmesi talep edilmiştir.

Tarafımızca, ilave gümrük vergileri konusuna ilişkin olarak, bu konunun teknik düzeyde ve üst düzey toplantılarda birçok kez tartışıldığı, bunların AB'yi ve STA ortaklarımızı hedef almadığı, küresel tedarik zincirlerindeki aksamalar ile dünya genelindeki korumacı ve adaletsiz ticaret

politikalarının Türkiye'yi bu tedbirlere mecbur bıraktığı, AB'nin bahse konu zorluklarla AB düzeyindeki ortak politikalarla başa çıkabildiği ancak Türkiye'nin tek başına cevap vermek durumunda kaldığı gerçeğinin gözden kaçırılmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Tarafımızca ayrıca, Türkiye'nin GTS uyumu hakkında; Türkiye'nin Gümrük Birliği yükümlülüğünün bir parçası olarak, 2010 yılı itibarıyla kademeli olarak AB'nin GTS'ne uyum sağladığı ancak AB'nin Türkiye'yi doğrudan ilgili alanlarda danışma ve karar alma mekanizmalarına dahil etme yükümlülüğüne rağmen Türkiye'nin GTS Komitesi'ne katılma talebinin Komisyon tarafından reddedildiği, bu nedenle Türkiye'nin bu politikaya uyum sağlamasının beklenmesinin adil olmayacağı, 2018 yılı itibarıyla Türkiye'nin kendi GTS rejimini uyguladığı belirtilmiştir.

6.3. Türkiye'nin AB Karar Alma ve Danışma Mekanizmalarına Katılımı

Tarafımızca, 1/95 sayılı OKK'da Türkiye'nin bir dizi alanda AB mevzuatına tam uyumu öngörülmesine rağmen özellikle ortak ticaret politikası, fikri mülkiyet hakları gibi konulardaki AB komitelerine etkili bir şekilde katılmadığı, dahası GTS ve piyasa gözetimi komiteleri ile ürünlerin uygunluğu ya da enerji etiketlemeleri uzman gruplarına ülkemiz katılımının reddedildiği ve bunun da Gümrük Birliği'nin işleyişini doğrudan etkilediği ifade edilmiş; Türkiye'nin Gümrük Birliği ile doğrudan ilgili bu tür mekanizmalara sistematik bir şekilde entegrasyonunun sağlanması konusunda Komisyondan işbirliği talep edilmiştir.

Komisyon tarafından cevaben; Türkiye'nin geçen yılki talepleri doğrultusunda kapsamlı değerlendirmelerin yapıldığı, Türkiye'nin katılabileceği uzman komiteler ve çalışma gruplarının belirlendiği, taleplerin konu bazında tek tek değerlendirileceği, Türkiye'nin ilgili komitelere ve çalışma gruplarına katılımının desteklenmeye devam edeceği ifade edilmiştir.

6.4. Fikri Mülkiyet Hakları Uygulamaları

Komisyon tarafından; Fikri Mülkiyet Hakları (FMH) Çalışma Grubu'nun müteakip toplantısının 13 Aralık 2023 tarihinde Brüksel'de yapılacağı, fikri mülkiyet hakları alanında Türkiye'de 2017 tarihli Sınai Mülkiyet Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle önemli gelişmeler kaydedildiği ancak ticari alanda sahte ve korsan ürünlerin AB açısından ciddi bir sorun teşkil ettiği, ayrıca Türkiye'de fikri ve sınai haklar mahkemelerinin son yıllarda azaldığı ve uzman hâkim ve savcı eksikliği bulunduğu, bunlara ek olarak cezai yaptırımlar uygulanmasının sorunun devamında etkili olduğu ve son olarak eczacılık ürünlerinde veri korumasının AB'de piyasaya sürülme tarihinden itibaren başlaması nedeniyle koruma süresinin kısaldığı ve bu sebeple etkin olmadığı ifade edilmiştir.

Tarafımızca, fikri mülkiyet haklarının etkin uygulanmasının iyileştirilmesi amacıyla uzman hâkim ve savcılar ile gümrük memurlarına yönelik eğitim programları ve ayrıca telif haklarının korunmasına yönelik olarak kaydedilen gelişmeler paylaşılmıştır.

6.5. Rekabet Politikası ve Devlet Yardımları

Komisyon yetkililerince, işlevsel ve bağımsız bir devlet yardımları makamının kurulması gerektiği ifade edilmiş ve devlet yardımlarına ilişkin şeffaflık talepleri yinelenmiştir.

Tarafımızca, "Devlet Yardımlarının Uygulanması, Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi"ne ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 9 Temmuz 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlandığı ve bu kararnameyle devlet yardımlarının uygulanması, koordinasyonu,

izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin esasların belirlendiği belirtilerek Komisyonun da devlet yardımlarına yönelik her türlü prosedür hakkında ve yine devlet yardımları ve rekabete ilişkin Türkiye üzerinde potansiyel etkisi olabilecek her türlü kararlar ilgili Türkiye'yi bilgilendirmekle yükümlü olduğu hatırlatılmıştır. Bunlara ek olarak, üye devletlerin COVID-19 sürecinde uyguladıkları devlet yardımlarındaki artışa paralel olarak, enerji fiyatlarındaki artış ve yeşil dönüşüm hedeflerine yönelik olarak sağlanan çok kapsamlı devlet yardımları ve bunların rekabeti bozucu etkilerine ilişkin endişelerimiz dile getirilmiştir.

Tarafımızca son olarak, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un dijitalleşmenin getirdiği değişimlere uyumunu sağlamayı hedefleyen bir kanun teklifi üzerinde çalışıldığı ve bunun önümüzdeki aylarda kanunlaşmasının beklendiği ifade edilmiştir.

7.1 AB Yaptırımlarının Türkiye Üzerinden Etkisiz Kılınmasının Önlenmesi

Komisyon tarafınca, yaptırımlar konusunun kendileri için öncelik teşkil ettiği ve yaptırımların saptırılmasını önlemek adına ülkemizle işbirliği yapılmasının önem arz ettiği belirtilmiş olup, taraflar konuyla ilgili teknik bir toplantı gerçekleştirmek konusunda mutabık kalmıştır.

7.2 AB'nin Rus Menşeli Çelik Yasağı Kapsamında İlave Belge Talebi

AB'nin Rusya yaptırımları kapsamındaki çelik ürünlerinin üçüncü ülkelerden ithalinde ek belge arzı talebi ülkemizde gündeme getirilmiştir. Tarafımızca bu doğrultuda, yaptırım kapsamına giren çelik ürünlerinin önemli bir bölümünün Gümrük Birliği kapsamına girdiği; bunun bir sonucu olarak menşe ispatına yönelik her bir ilave dokümanın Gümrük Birliği Kararı hükümlerine tezatlık oluşturduğu; Komisyondan bu konuda aynı hassasiyeti göstermesini ve çeliğe yönelik yaptırım tedbirlerinin Gümrük Birliği yükümlülükleri ile uyumlaştırılması suretiyle söz konusu önlemlerin bir ticaret engeli haline gelmesinin önlenmesini beklediğimiz ifade edilmiştir.

Komisyon tarafınca cevaben; 2023 yılı Eylül ayı sonunda yapılan teknik toplantıda çelik sektörüne yönelik yaptırımların uygulanış usullerine yönelik detayların tarafımızla paylaşıldığı; 2 Ekimde yayımlanan rehber uyarınca çelik ürünlerinin menşe ispatının çok geniş bir bağlamda ve esnek bir yaklaşımla ele alındığı; bu kapsamda ihracatçılar tarafından menşe ispatına dair çeşitli belgelerin üye ülke gümrük otoriteleri tarafından kabul edileceği; ayrıca ihracatçıların 24 Haziran 2023 tarihinden önce ithal edilmiş Rusya menşeli girdileri kullanabileceği belirtilmiştir. İlaveten, Avrupa Birliği'nin tedarik zincirlerinin de bir dönüşüm içinde olduğu, bu doğrultuda 1 Ekim 2024 tarihine kadar bazı Rusya menşeli yarı-mamul çelik ürünlerini girdi olarak kullanılabilmesi ve nihai ürünlerin AB'ye ihraç edilebileceği ifade edilmiştir.

Tarafımızca, bu önlemlerin ticaretimizde bir engel haline gelmemesi gerektiği bir kez daha ifade edilmiş gerekirse bu konuda bir teknik toplantıda daha düzenlenebileceği vurgulanmıştır.

8.1 AB'nin Çelik Korunma Önlemleri

AB'nin çelik ürünlerine yönelik uygulamakta olduğu korunma önlemlerine yönelik olarak Tarafımızca, AB'nin çelik sektöründe tek taraflı korunma önlemlerini 5 yıldır uygulamakta olduğu; konunun ülkemiz tarafından DTÖ'ye taşınması akabinde panel kararının AB'nin korunma önlemlerinin DTÖ kurallarına aykırı olduğunu ortaya koyduğu; tüm bu korunma önlemlerinin ülkemiz çelik ihracatına getirdiği engellere ek olarak AB'nin son dönemde çelik sektörüne yönelik desteklerinin SKDM ile birlikte ele alındığında ticareti bozucu bir etki

yarattığı; bu kapsamda ülkemizin AB'den beklentisinin söz konusu korunma önlemlerini DTÖ Panel Kararı uyarınca sonlandırması olduğu ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından cevaben; DTÖ panel kararının AB tarafından alınan önlemlerin DTÖ kurallarına uygunluğunu ortaya koyduğu; bu kapsamda AB için yalnızca söz konusu tedbirleri gerekçelendirme yükümlülüğü doğduğu; bu çerçevede AB'nin panel kararına uyma hususundaki taahhüdünü yerine getirdiği ifade edilmiştir.

Buna mukabil tarafımızca, ülkemizin Panel kararının ancak önlemin sonlandırılması ile uyumlaştırılabileceği görüşünde olduğu ifade edilmiştir.

8.2 Hollanda Profilindeki Anti-Dumping Önlemleri

Tarafımızca, AB'nin Türkiye'den ithal edilen Hollanda profiline uygulamakta olduğu telafi edici önlemler gündeme getirilmiştir.

Komisyon tarafından cevaben, soruşturma hakkında yorum yapamayacakları; ülkemizin konu hakkındaki yorumlarını ibraz edebileceği tarihin gün itibariyle sona ereceği; ancak toplantıda tarafımızca ifade edilen hususların Komisyon'un ilgili birimlerine gün içerisinde intikal ettirilmesi halinde nihai değerlendirmenin 2024 Ocak ayı sonunda yayımlanabileceği ifade edilmiştir.

Buna mukabil ülke görüşümüzün 2 Aralık itibariyle Komisyona iletileceği tarafımızca dile getirilmiştir.

8.3 Gökkuşuğu Alabalığındaki Telafi Edici Verginin Kaldırılması

Komisyonun 2014 yılından beri Türkiye'den ithal edilen gökkuşuğu alabalığına telafi edici vergi uyguladığı; bu tarihten itibaren söz konusu uygulamanın birkaç defa gözden geçirme soruşturmasına tabi tutulduğu; diğer yandan, soruşturma konusu gökkuşuğu alabalığı ihracatçılarımızın olması gerekenden fazla telafi edici vergi ödendiğine yönelik başvurusu sonrası bir geri ödeme soruşturması başlatıldığı ifade edilerek Komisyondan gökkuşuğu alabalığına uygulanan telafi edici vergi konusundaki kararını gözden geçirmesini beklediğimiz ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından cevaben, 2023 yılı Ekim ayında yapılan ziyaretler çerçevesinde Kasım ayında yayımlanan bulguların, desteklerin dağıtım şemasında herhangi bir kayda değer değişime işaret etmediği; sonuç olarak telafi edici vergilerde herhangi bir değerlendirmenin öngörülmediği ifade edilmiştir.

9. Ticaret Engelleri

9.1. İthalatta Uygulanan Gözetim Önlemleri ve Tekstil ve Tekstil Üretiminde Kullanılan Materyallerinin İthalatında Kayda Alma

Söz konusu gündem maddesi altında Komisyon tarafınca 5 Ekim 2023 tarihli Yüksek Düzeyli Ticaret Çalışma Grubu toplantısının sonuçlarına atıfla, Türkiye'nin gözetim uygulamalarından çıkarılmasını talep ettikleri ürün listesinin sonuçlanmak üzere olduğu ifade edilmiş; 24 Kasım 2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ithalatta gözetim ve korunma önlemleri uygulamaları kapsamında hesaplanan KDV indiriminin kaldırılmasına dair Cumhurbaşkanlığı Kararı hakkında bilgi talebinde bulunulmuştur.

Tarafımızca tekstilde kayıt uygulamalarının asıl hedefinde uzak doğudan yapılan haksız ithalatın yer aldığı, sistem içi kriterlerin dönem dönem güncellendiği bu kapsamda getirilen bir değişiklik kapsamında İhracatçı Üretici Kayıt Formu'nun ihracatçıların tamamı yerine sadece riskli görülen kısımdan talep edildiği, 2021 yılından beri formla ilgili bir şikayet alınmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararı hakkında yazılı olarak geri dönüş yapılacağı bildirilmiştir.

9.2 İthal Eşyada Sertifika ve Test Gereklilikleri - TAREKS

Ülkemizde ithal eşyada aranan sertifika ve test gereklilikleri hakkında 5 Ekim 2023 tarihli Yüksek Düzeyli Ticaret Çalışma Grubu toplantısının sonuçlarına atıfla, Komisyon tarafınca, TAREKS sisteminde planlanan iyileşmelerden memnuniyet duyulduğu; öte yandan AB operatörlerinin gereğinden fazla dokümantasyon talebiyle karşılaşabildiği, bu kapsamda özellikle oyuncak, (Tebliğ no: 2022/10), kalemler, okul çantaları (Tebliğ no: 2023/12) tekstil (Tebliğ no: 2023/18) elektronik ve elektrik konvertörler (Tebliğ no: 2023/9) ve yapı malzemelerinin öne çıktığı ifade edilmiştir. Tarafımızca, bahsekonu Tebliğ'lerin güncellenmesi akabinde ilgili rehberlerin daha açıklayıcı hale getirileceği, uygulamanın yeknesaklaştırılmasını teminen Türk Standartları Enstitüsü, operatörler ve gümrük müşavirleriyle özel eğitim programları organize edileceği, ayrıca TAREKS uygulamamızın AB'nin benzer uygulamalarıyla daha uyumlu olmasını teminen DG GROW ve DG TAXUD'la toplantı yapılması talebimizin iletildiği ve AB menşeli ürünlerde tespit edilen uygunsuzluklara dair daha detaylı bilgilerin Avrupa Komisyonuna iletilmesine hazır olduğu belirtilmiştir.

9.3 Ham Deri ve KromluDeride ihracat vergisi uygulaması

Tarafımızca 5 Ekim 2023 tarihli Yüksek Düzeyli Ticaret Çalışma Grubu toplantısının sonuçlarına atıfla, ham deri ve kromlu deride uygulanan ihracat vergisine ilişkin AB talebinin değerlendirme sürecinin devam ettiği ifade edilmiştir.

9.4. İhracatta Kayda Alma ve Bazı Ürünlerde Kayıt Gereklilikleri (Özellikle Hurda Bakır, Kaolin, Kil, Kereste Ve Ağaç Ürünleri, Pamuk, Gübreler)

Söz konusu gündem maddesi altında Tarafımızca Gümrük Birliği yükümlülüklerimize uygun olarak, ihracatta kayda alma uygulamalarına ilişkin Tebliğ'in 5 Ekim 2023 tarihli Yüksek Düzeyli Ticaret Çalışma Grubu'nda görüşülen hurda bakır, feldspat, kil ve kaolin için gözden geçirileceği; AB ile sağlanan anlayış birliği kapsamında konunun öncelikli olarak ele alındığı ve yıl sonu itibariyle söz konusu gözden geçirmenin sonuçlanmasının beklendiği ifade edilmiştir.

9.5 Elektrik Üretimi İçin Yenilenebilir Enerji Kaynaklarında Yerel Aksam Gereksinimleri

Komisyon tarafından, yenilenebilir enerjide yerli aksam gereksinimlerine yönelik uygulamaların ticaretin önünde önemli bir engel olduğu, Komisyon'un finansal kuruluşlardan ve özellikle Avrupa Yatırım Bankası'dan yerel aksam teşvikinden yararlanan projelere fon sağlamamalarını istediği ifade edilmiştir. Tarafımızca, yerel aksam gereksiniminin devam edeceği; Türkiye'nin iklim değişikliği konusunda AB ile benzer ve sıkı taahhütlerinin bulunduğu; bu itibarla seçici bir yaklaşımla yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılmasına katkı sağlamanın hedeflendiği; AB'nin kapsamlı devlet yardımları dikkate alındığında uygulamanın makul karşılanmasının beklendiği ifade edilerek politikanın uygulamaya geçtiği 2014 yılından

itibaren kurulu kapasite içerisinde yenilenebilir enerji payının %40'tan %55'e yükseldiğine değinilmiştir. Ayrıca söz konusu uygulama kapsamında enerji kaynağına göre kWh başına sağlanan teşviklerde baz alınan birim fiyatlarının 2021 yılı seviyelerine göre %77 ile %34 arasında aşağıya çekildiğinin altı çizilmiştir.

9.6 Eczacılık Ürünlerinde Suni Döviz Kuru Uygulaması ve AB GMP Sertifikalarının Tanınmaması

Komisyon tarafından, resmi döviz kuru ile eczacılık ürünlerine yönelik 2015 yılından beri yürürlükte olan suni döviz kuru uygulamasından dolayı, her iki kur arasındaki farkın giderek açıldığı bunun ise ilaç sanayisine zarar verdiği belirtilmiştir. Ayrıca ülkemizin 2010 yılından beri AB'den gelen GMP sertifikalarını tanımadığı ve üretim tesislerinin Türk otoritelerince zorunlu denetim uygulamalarına tabi tutulduğu belirtilerek, bu durumun Türkiye pazarına yeni ilaçların kayıt ve girişlerinde gecikmelere sebep olduğu ifade edilmiştir.

Tarafımızca cevaben beşeri tıbbi ilaçlarda döviz kurunun belirlenme kriterleri ışığında 2022 yılında piyasa döviz kuru artışlarına karşı yapılan 3 revize işlemi sonrasında kurun yılbaşındaki değerin üzerine çıktığı ifade edilmiş ve uygulamanın ticaret politikasıyla bağlantısının olmadığı, kamu politikaları kapsamında gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan GMP sertifikası konusunda Tarafımızca, Komisyon'un 1/95 Sayılı OKK'nın 10. Maddesine atfen AB'den gelen ürünlerin GMP sertifikalarının Türkiye'de kabul edilmesi gerektiği ifadesine karşılık, Türkiye'nin kendi GMP sertifikalarını uygulamaya meşru hakkı olduğu, bahse konu ürünlerin tıbbi ürünler olduğu ve esasında Türkiye'nin AB ile uyumlu bir GMP sistemi yürüttüğü ifade edilmiştir. Konu hakkında DG SANTE'nin beş yıl önceki mektubunda Türkiye'nin mevzuat uyum seviyesinin ileri düzeyde olduğu ancak sadece uyum düzeyinin eşdeğerliği kabul etmede yeterli olmadığı, dolayısıyla sahada denetimlerin yapılması gerektiği ifade edilmesine rağmen hala bir gelişme olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin 1 Ocak 2018'den beri Farmasötik Denetim İşbirliği Konvansiyonu'nun (PIC/S) üyesi olduğu bunun da Türkiye'nin GMP denetimleri gerçekleştirme kapasitesini gösterdiği vurgulanmıştır.

Diğer taraftan, Komisyonun GMP sertifikalarının karşılıklı tanınmasını üyelik süreci içerisinde tutması durumunda Türkiye tarafından tek taraflı AB sertifikalarının tanınmasının mümkün olmayacağı ifade edilmiştir.

9.7 Alkollü İçkilerde Pazara Giriş Sorunları: Bandrol Konusu ve Fazla Numune Alımı

Komisyon tarafından, geçtiğimiz yıla kıyasla kontrol sıklıkları konusunda Türkiye'nin adımlarının memnuniyet verici olduğu, ancak alkollü içkilerin Türkiye'ye ithalatında gümrüklerde aşırı numune alımı ve kontrol yapıldığı, bu ürünlerde ülkemizce uygulanan bandrol uygulamasının sorun teşkil ettiği, bandrollerde ön ödeme yerine garanti uygulamasına geçildiği ancak garanti uygulamasının pratikte kolaylık sağlamadığı ve ithalatçıların yerli üreticilerle aynı muameleye tabi olması gerektiği ifade edilerek, konunun çözümüne yönelik önerilerini yazılı olarak paylaşacakları ifade edilmiştir.

Cevaben tarafımızca Komisyona, bandrol uygulamasına ilişkin olarak, ticareti engellemek amacı taşımadığı; uygulamanın vergi güvenliğini sağlamayı ve sahteciliği önlemeyi hedeflediği ve 10 yılı aşkın bir süredir uygulandığı; uygulamada karşılaşılan sorunlar dahilinde

iyileştirmelere gidildiği belirtilmiştir. Diğer taraftan, ithalatta ön ödemeli vergi uygulamaların dünyada birçok ülke tarafında uygulandığı söylenmiştir.

9.8 Tatlı Mısır

Komisyon tarafınca, 2016 yılında Türkiye'nin tatlı mısırdaki tarım payı oranını 10 kat artırdığı; bununla bağlantılı olarak AB'deki ihracatçıların Türkiye'ye tatlı mısır ihraç etmekte sorunlar ile karşılaştığı belirtilmek suretiyle 1/95 sayılı OKK'nın ekinde tatlı mısır için spesifik bir tutar belirlendiği ve Türkiye'nin tek taraflı olarak bu tutarı değiştirmesinin Gümrük Birliği taahhütlerine aykırılık teşkil ettiği ifade edilmiş; tatlı mısırdaki tarım payının 2016 öncesi seviyeye çekilmesi talep edilmiştir.

Tarafımızca, Türkiye'nin tatlı mısıra dair ticaret uygulamalarının ülkemizin 1/95 sayılı OKK çerçevesindeki taahhütlerinden bir sapma teşkil etmediği; söz konusu Karar'da tarım payının revize edilmesini yasaklayan veya kısıtlayan bir madde bulunmadığı, tarım ürünlerinin esas itibarıyla Gümrük Birliği kapsamı dışında olduğu belirtilmiş ve bu doğrultuda, Türkiye'nin ve AB'nin tarım ürünlerine yönelik ticaret politikasını tek taraflı belirleme hakkı bulunduğu ifade edilmiştir.

10. Transit sorunları: ikili ve Transit Geçişlerde Karayolu Kotaları ve Ücretleri

Tarafımızca Türk taşımacıların, Gümrük Birliği'nde malların serbest dolaşımıyla tezat teşkil eden ciddi engellerle karşılaştığı, malların transitini ticaretin dışında bir konu olarak değerlendirmenin mümkün olmadığı, 2014 yılında DG MOVE'un yaptırdığı etki analizine göre Türkiye ve AB arasında taşıma kotalarının kaldırılmasının ticaret hacmine 3,5 milyar Avro'luk katkı getireceği, anılan engellerin sadece Türk ihracatçıları değil, Türkiye'de yatırımı olan AB şirketlerini de ekstra maliyet yönüyle etkilediği, Rusya Ukrayna savaşı sonrasında Türk taşımacıların kuzey Avrupa yönlü ticaret rotalarını değiştirmek ve uzatmak durumunda kaldığı, ikili bazda sağlanan gelişmelerin yeterli olmadığı, transit geçişlerde yaşanan sorunların maliyet ve zaman açısından negatif bir etki yaptığı ifade edilerek, Ukrayna ve Moldova ile transit geçişlerde sağlanan serbestliğin ülkemizle de bir an önce sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafınca cevaben bilinen yaklaşımlarını sürdürdükleri, bu kapsamda karayolu taşımacılık hizmetlerinin devletlerarası ikili anlaşmalar bağlamında çözülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

11. İş insanlarının hareketliliği

Karayolu kotaları gibi önemli bir husus olduğu vurgulanan vize almada karşılaşılan sorunlarda tarafımızca, iş insanlarının ve taşımacıların vize alışı süreçlerinde sorun yaşamaya devam ettiği, vize başvuru ve sonuçlanma süreçlerinin uzun sürdüğü, randevularda gecikmelerin meydana geldiği, daha önceden vize almış olan kişilerin sebep sunulmaksızın vize başvurularının reddedilmesi gibi olumsuzluklarla karşılaştığı ifade edilmiştir. Tarafımızca ayrıca Genişlemeden Sorumlu Komiserin konuyla yakından ilgilenileceğini bildiren ifadelerinden ve iş insanlarına vize kolaylaştırmasına dair Komisyonun açıklamalarından memnuniyet duyulduğu, diğer taraftan TIR şoförleri için vizelerin sadece 30 gün sürelerle sınırlı tutulmasının teslimatların zamanında yapılması ve uluslararası rekabetçilik açısından engel teşkil ettiği belirtilmiş ve düzenli olarak Schengen alanına giriş yapanlar için çok girişli vize imkanının sağlanmasına yönelik kolaylaştırmanın önemine binaen, vize serbestisi nihai hedefi

korunmak suretiyle, vize kolaylaştırma konusunda adımların hızlıca atılmasının beklendiği belirtilmiştir.

Komisyon tarafınca cevaben, 23 Ekim'de Brüksel'de gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli Göç ve Güvelik diyalogu toplantısının basın açıklamasına atıfla vize konusunda işbirliğine ihtiyaç duyulduğu vurgulanmış ve vize dağıtımının üye ülkelerin uhdesinde olduğu, endişelerimizin not edildiği, vize başvurularında önemli red gerekçelerinden biri olan başvuruların kalitesiyle ilgili sıkıntıların irdelenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

12.1 Yetkilendirilmiş Yükümlülerin (YY) Karşılıklı Tanınması

YY'lerin karşılıklı tanınmasına ilişkin olarak Komisyon tarafınca, YY'lerin karşılıklı tanınmasına yönelik çalışmaların karşılıklı YY programlarının olarak yasal açıdan uyumluluğunun değerlendirme faaliyetleri ile 2022 yılında başladığı ve bu çalışmalar sonucunda karşılıklı programların uyumlu olduğu kanaatine varıldığı; sonraki süreçte programların pratik açıdan uyumluluğuna yönelik çalışmaların başladığı; bu noktada karşılıklı bilgi transferi ve bilgi işlem altyapılarının uyumlu çalışabilirliğine yönelik çalışmaların ve saha ziyaretlerinin yapıldığı; bu çalışmalar sonucunda her iki programın pratik olarak da uyumlu olduğu sonuca varıldığı; uzlaşılan yol haritası çerçevesinde IT veri paylaşımına imkan tanıyacak müşterek bir sistemin tesisi aşamasına geçildiği ifade edilmiştir.

Buna karşılık Tarafımızca, YY'lerin karşılıklı tanınmasında kaydedilen aşamadan memnuniyet duyduğumuz, bu çerçevede teknik detaylarda hızlıca ilerlemek suretiyle imza aşamasına geçilmesini beklediğimiz vurgulanmıştır.

12.2 Elektronik Menşe Belgelerinin Karşılıklı Tanınması

Komisyon tarafından, menşe belgelerinin karşılıklı tanınmasına yönelik çalışmaların birbiri ile bağlantılı üç kulvarda sürdürüldüğü; ilk olarak Türkiye'nin elektronik menşe belgeleri konseptinin PAAMK Konvansiyonu kapsamında tanınması talebine istinaden PAAMK Sekreterliğinin elektronik belgelerin hangi şartlar altında tanınacağına ilişkin Ortak Komite Kararı yayımladığı ve bu kararın 7 Aralık'ta yapılacak Ortak Komite Toplantısında Kabul edilmesinin beklendiği; ikinci olarak 2021 yılından itibaren çoğu PAAMK tarafının Revize Konvansiyon yürürlüğe girene kadar geçiş dönemi kurallarını uyguladığı; bu ara dönemde AB'nin geçiş dönemi kurallarını ihtiva eden ikili anlaşmalara benzer şartları yansıttığı; son olarak E-poC Girişimi marifetiyle tüm PAM bölgesini kapsayacak bir dijital sertifikasyon platformu çalışmalarının devam ettiği; bu girişim altında tesis edilen teknik konularda ihtisaslaşan 2 No'lu Çalışma Grubunun 12 Aralık toplanacağı ifade edilmiştir.

Tarafımızca, E-poC girişimine katılımın Revize Konvansiyona dahil olmak başta olmak üzere herhangi bir ön şartta tabi olup olmadığı sorulmuştur. Cevaben; E-poC girişimine dahil olmanın herhangi bir ön şartta bağlanmadığı Komisyon tarafından ifade edilmiştir.

12.3 AB'den Tekstil İthalatına Yönelik Ticari Savunma Önlemleri

Komisyon tarafından, AB'den tekstil ürünlerinin önlemlerin etkisiz kılınmasının önlenmesi soruşturmalarına ve tedbirlerine tabi olduğu; Mart ayından bu yana AB'den ithal edilen ürünlerde uygunluk değerlendirmelerinin arttığı; bu çerçevede Türkiye'nin menşe belgesi ve teminat talebinin sorun teşkil ettiği; Türkiye'nin konuya ilişkin Komisyona daha önce ilettiği bilgi notundaki muhtemel çözüm önerilerine yönelik çalışmaların devam ettiği belirtilerek konuya ilişkin bir teknik toplantının düzenlenmesi teklif edilmiştir.

Cevaben, Türkiye'nin bu önlemlerinin esasen amacının Avrupa üzerinden anti-dampinge tabi Asya menşeli tekstil ürünlerinde yaşanan Ticaret sapmasını önlemek olduğu; Komisyon ile daha önce paylaştığımız bilgi notunda bu hususun dile getirildiği; bu kapsamda Avrupa Komisyonu yetkilileri ile bir araya gelmek ve bir işbirliği mekanizması tesis etmeye hazır olduğumuz; konunun yeni bir teknik toplantıda ele alınabileceği ifade edilmiştir.

13.1-13.2 PAAMK Bölgesel Konvansiyonunun Revizyonu ve Revize Konvansiyon Kapsamında Tam Kümülyasyon ve Vergilerin Geri Ödenmesi

Komisyon tarafınca, PAAMK Sekreterliğinin Ortak Komite Toplantısının 7 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirileceği; bu toplantıda PAAMK Konvansiyonu'nun tadil edilme kararının kabul edilmesinin beklendiği; kararın kabul edilmesi halinde Revize PAAMK Konvansiyon'un ise 1 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe gireceği ifade edilmiştir.

Tarafımızca söz konusu gündem maddelerine ilişkin olarak, Türkiye'nin Revize PAAMK Konvansiyonuna katılımına yönelik siyasi kararı henüz vermediği; bu kararın önümüzdeki günlerde netleşeceği, ülkemizin revize Konvansiyonu kabul etmesi durumunda ilgili birimlerimizin gerekli mevzuat çalışmalarına başlayacağı dile getirilmiştir.

13.3 Türkiye ve AB'nin Mevcut ve İleriki STA'ları Kapsamında İkili Kümülyasyonun Genişletilmesi

Tarafımızca, Türkiye ve AB'nin STA'larında aynı menşe kurallarını uyguladığı; buna karşın, 1/95 OKK 3. Maddesinde öngörülmesine rağmen bu STA'lardaki ikili kümülyasyonun Gümrük Birliği alanını kapsamadığı ifade edilerek AB'nin ve Türkiye'nin mevcut ve gelecek STA'larındaki ikili kümülyasyonun "gümrük birliği gümrük alanını" kapsayacak şekilde genişletilmesine ilişkin talebimiz yinelenmiştir.

Komisyon tarafınca, Türkiye'nin bu yöndeki taleplerinin ve önerilerinin anlayışla karşılandığı; bu kapsamda konu üzerinde diyalogun devam ettirilmesi gerektiği belirtilmiş ve konunun Gümrük İşbirliği Komitesi'nde ele alınması teklif edilmiştir.

14. Tarım Konuları

14.1. Bazı Tarım ve İşlenmiş Tarım Ürünlerinde tanınan kotaların artırılması

Tarafımızca, AB tarafından ülkemize tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinde sağlanan kotaların büyük bölümünün, her yılın ilk çeyreğinde tükendiği, konunun ihracatçılarımız tarafından her seviyede toplantıda gündeme getirildiği ifade edilmiş, 2/2006 ve 1/2007 sayılı OKK'ları revize etmeye hazır olduğumuz belirtilerek, Komisyon'un konu hakkındaki yaklaşımı sorulmuştur. Komisyon tarafı her yıl özellikle taze sebze ve meyve, zeytinyağı ve şekerli gıdalardaki özellikle 20 kotanın tükendiği; ancak Komisyon'un bu konuda tek karar mercii olmadığı ifade edilmiştir.

14.2. AB'den Ülkemize Canlı Hayvan ve Sığır Eti İthalatında Aranılan Koşullar

Komisyon tarafı, konunun uzun bir geçmişe dayandığını, 2023 yılında ülkemizce gerçekleştirilen 20.000 tonluk ithalatın kotalar kapsamında yapıp yapılmadığını ve ihalelerin nasıl yapıldığını öğrenmek istediklerini, kotaların güvenilir bir sistemin işleyeceği şekilde kullanılmasını talep ettiklerini, konunun GBOK sonrası gerçekleştirilecek Yüksek Düzeyli Tarım Diyalogu'nda Bakanlar seviyesinde özellikle kotanın şeffaf kullanımı hususunda ele alınacağı, Ekim ayında Komisyon Ticaret Genel Müdür Sabine Weyand ile Bakan Yardımcımız

Sayın Mustafa Tuzcu arasında gerçekleştirilen toplantıda da ifade edildiği gibi bu konuya paralel bir ticaret engeli olarak değerlendirilen mavi dil hastalığı konusu olduğu ifade edilmiştir.

Cevaben ülkemizce kota sorununu çözmeye yönelik bir sistem üzerinde iç istişarelerin tamamlandığı; ancak ülkemiz için engel teşkil eden ısıtma işlem görmüş kanatlı eti, kuluçkalık ve günlük yumurtalar ile sofralık yumurtaların ihracatı konularında ilerleme beklendiği, detayların Komisyon ile ayrıca gerçekleştirilecek teknik bir toplantıda ele alınabileceği (söz konusu toplantı 28 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir) ifade edilmiştir. İkinci bir husus olarak ise, kotalar kapsamında AB'den ithal edilecek etin, ülkemizce işlenmiş et içeren kompozit ürünlerde kullanılarak AB'ye ihraç edilmesinin her iki tarafın ihracatçıları için bir fırsat olabileceği, bu konuda da Komisyon tarafının işbirliğinin beklendiği belirtilmiştir.

14.3. Dökme ve varilli zeytinyağı ihracatı

Komisyon, söz konusu ürünlerin ihracatındaki yasağın başlangıçta 3 ay süreyle uygulandığı; ancak Ekim 2023'te yasağın süresiz olarak uzatıldığını ifade ederek, konu hakkında ülkemize bir mektup gönderdiklerini, söz konusu yasağın 1/98 sayılı OKK kapsamında hangi hukuki dayanaklarla uygulamaya konulduğu hususunda bilgi talep ettiklerini, söz konusu mektuba cevap beklediklerini ifade etmiştir.

Cevaben, tartışma konusu uygulamanın, küresel zeytinyağı fiyatları ve talebindeki artış ile 2023/24 sezonunun ülkemizde yok yılı olması ve ağaçların çiçeklenme dönemindeki olumsuz iklim koşulları sebebiyle zeytinyağı hasadının önemli ölçüde azalacağı ve bu sebeple fiyatların yükselmeye devam edeceği beklentileriyle uzatıldığı ifade edilmiştir. İlâveten, 18 litreye kadar olan ambalajlı zeytinyağının ihracatının önünde bir engel olmadığı, Türk zeytinyağının AB ve dünya pazarlarında mevcut ve ulaşılabilir olduğu belirtilmiştir.

14.4. Türk Menşeli Isıl İşlem Görmüş Kanatlı Eti İhracatında Yaşanan Sorunlar

Türkiye'de AB'ye ısıtma işlem görmüş kanatlı eti ihracatını gerçekleştirebilecek onaylı on bir tesisin bulunduğu ancak Newcastle hastalığı nedeniyle bu ürün grubunda gerçekleştirilen ihracatta sorunlarla karşılaşıldığı Komisyona aktarılmıştır. İlâveten, Türkiye'nin kendi mevzuatında ısıtma işlemine yönelik belirlenen asgari sıcaklık derecesinin 72 santigrat derece olduğu; bu sıcaklığın bahse konu hastalığa neden olan virüsün inaktive olma eşik derecesi olan 70 santigrat derecenin üzerinde olması hasebiyle Türkiye'de ısıtma işlemine tabi olan ürünlerin herhangi bir sağlık riski barındırmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, ülkemizce uzak doğuya, özellikle Japonya gibi SPS standartları yüksek ülkelere ihracat gerçekleştirildiğinin ve ticaret gündemimizde uzun süredir bulunan bu konuya pozitif bir yaklaşım beklediğimizin altı çizilmiştir. Bu doğrultuda, AB'nin ilgili mevzuatında da Türkiye'nin AB'ye bu kategoride ihracat yapabilecek ülkeler arasında yer aldığı hatırlatılarak Komisyon'dan bu hususu teyit etmesi istenmiştir.

Komisyon tarafınca, Türkiye'deki yüksek standartların farkında oldukları; ancak newcastle hastalığının ülkemizde ne derecede yaygın olduğunu bilmedikleri, konunun taraflarca pek çok kez ele alındığı belirtilmiştir. Onaylı on bir tesiste üretilmiş olmak kaydıyla Türkiye'nin söz konusu kategoride ihracat gerçekleştirebileceği ifade edilmiş; ancak Türkiye'de onaylı bu tesislerin ihracatı gerçekleştirilecek ürünlerin üretimine yönelik çığ materyalin AB ülkelerinin veya AB onaylı üçüncü ülke tesislerinden temin etmek durumunda olduğu; Türkiye'nin Newcastle hastalığını kontrol altına aldığını gösterir verilere ulaşıldığında Türkiye'de yerleşik kesimhanelere de onay verilebileceği dile getirilmiştir.

14.5. Kuluçkalık Yumurta ve Günlük Cıvcıvlerin AB Üzerinden Transit Geçebilmesi

14.6. A sınıfı (sofralık) yumurtaların AB'ye ihracatı

Türkiye'den üçüncü ülkelere yönelik gerçekleştirilen kuluçkalık yumurta ve günlük civciv ihracatının mevcut durumda AB üzerinden transit geçişine izin verilmediği tarafımızca hatırlatılarak söz konusu ürünlerin transit geçiş sürecinde boşaltılmadığı dikkate alındığında transit geçişin AB için bir sanitasyon riski teşkil etmediği belirtilmiş ve söz konusu transit geçişe izin verilmesi talep edilmiştir. İlaveten, ihracatçılarımızın AB'ye A sınıfı yumurta ihraç etme yönündeki talepleri de bir kez daha Komisyon nezdinde gündeme getirilmiştir.

Komisyon tarafınca cevaben, bahse konu transit geçişte taşınan ürünlerin canlı olması nedeniyle bir takım hastalık riskini barındırabildiği belirtilmiş ve transit geçiş için olsa dahi AB topraklarına giren ürünlerin üretildiği tesislerin AB standartlarına uygun olarak denetimlerinin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Isıl işlem görmüş kanatlı eti ve yumurtaya ilişkin konuların 2023 yılı Temmuz ayında gerçekleştirilen SPS Ticari Sorunlar Çalışma Grubu toplantısında da ele alındığı, bu konulara ilişkin ayrı bir teknik toplantının gerçekleştirilmesinde fayda olduğu; sofralık yumurta için de ısıl işlem görmüş kanatlı etine benzer şekilde Newcastle hastalığının ihracatımızın önünde bir engel olduğu ifade edilmiştir.

14.7. Sınır Kontrol Noktalarında Çoğunlukla Tarım Ürünleri İhracatında Karşılaşılan Sorunlar

Tarafımızca, özellikle taze meyve sebze ihracatçılarımızın Kipi ve Kapitan Andreevo sınır kapısında sorunlar yaşadığı, konunun Komisyonca bilindiği, sorunların şekli değişse de ticaretin sorunsuz bir şekilde işlemekten uzak olduğu, yapılan uygulamaların tarife dışı engel niteliğinde olduğu, kontrollerin düzgün işlememesi ve personel eksikliği sebebiyle bekleme sürelerinin uzadığı, örnek alma ve dezenfeksiyon işlemleri sırasında haksız uygulamalar yapıldığı bir kez daha gündeme getirilmiştir. Konunun Komisyonca dikkate alınması, Kapitan Andreevo ve Kipi sınır kapılarının **kapasitelerinin artırılması** için gerekli alt yapının Komisyonca sağlanması ve **Yunan adalarından en azından bir tanesinde bir sınır kontrol noktası kurulması** yönündeki taleplerimiz dile getirilmiş, Temmuz 2023'te gerçekleştirilen SPS Ticari Sorunlar çalışma grubu toplantısında Komisyon'un Bulgaristan ile analizler konusunda iletişime geçmesi hususunda mutabık kalındığı, bu konuda herhangi bir gelişmenin paylaşılmasından memnuniyet duyacağımız ifade edilmiştir. Bulgaristan'da alınan örneklerin analiz için **Sofya'ya gönderilmesinin**, Yunanistan'da **çalışma saatlerinin kısıtlı ve personel sayısının yetersiz olmasının**, bekleme sürelerinin 2-3 güne kadar uzamasına sebep olduğu ürünlerin bu sürede zarar gördüğü, İtalya'ya gönderilen **kum midyelerinin** Kipi sınır kapısında biotoksin analizi için Selanik'e gönderildiği, buradaki cihazın bozulmasında analizin tamamlanmasının haftalarca sürdüğü, Komisyon'un buradaki **laboratuvar kapasitesini** geliştirmek için konuya dahil olmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

Komisyon tarafınca, üye ülke otoriteleri ile görüşmelerin devam ettiği, yolunda gitmeyen konularda çözüme açık oldukları, Bulgaristan'da yerinde denetimlerin gerçekleştirildiği, tespit edilen uyumsuzluklar doğrultusunda aksiyon alındığı, denetim raporlarının paylaşılacağı, Bulgaristan tarafının konuya ilişkin bir aksiyon planını Komisyon'a ilettiği, öte yandan Yunan adalarına sınır kontrol noktası kurulması kararının Yunanistan'a ait olduğu, benzer şekilde Bulgaristan'daki laboratuvar konusuna da Komisyon'un dahil olamayacağı, mevzuatta örnek alma ve analiz sürelerinin detaylı kurallara bağlandığı, Bulgaristan'ın bu kurallara uymakla yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Son olarak kum midyesi konusundaki sorunun da bir mektup ile Komisyon'a iletilebileceği belirtilmiştir.

Komisyon tarafı ilgisi sebebiyle **14.22. Türkiye Sınır Kontrol Noktalarında Bekleme Süreleri** başlıklı gündem maddesi kapsamında AB'li ihracatçıların ülkemize girişte bekleme sürelerine maruz kaldıklarını belirtmiştir. Cevaben, yaşanan sorunların ürün ve somut olay

bazında yazılı olarak paylaşılması halinde ülkemizce sorunların çözümü ile yakından ilgilenileceği, sistematik bir sorun varsa çözüme kavuşturulacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda Komisyon tarafınca tohumlar ve bitki dikimine yönelik malzemelerin bekleme süreleri sebebiyle zayı olduğu örneği paylaşılarak daha detaylı bilginin yazılı olarak iletileceği belirtilmiştir.

14.8. Bazı Tarım Ürünlerine Uygulanan Kontrol Sıklıklarına İlişkin Sorunlar

14.9. Ülkemizden AB'ye transit olarak gönderilen ABD menşeli Antep Fıstığına uygulanmakta olan kontrol sıklığı

14.10. Kuru kayısıda sülfür dioksit seviyesinin düşürülmesi

Ülkemiz menşeli **kuru incire uygulanmakta olan %30 kontrol sıklığından bahisle**, ülkemizde söz konusu ürünlerin ihracat öncesinde %100 kontrole tabi tutulduğu, 2022 yılına kıyasla 2023'te RASFF bildirimlerinin sayısında azalma olduğu, ilaveten 2022 yılı Mayıs ve Haziran aylarında ülkemizi ziyaret eden misyonun raporunda herhangi bir negatif bulguya rastlanmadığı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda incirde uygulanan kontrol sıklığının azaltılması talep edilmiştir. Komisyon tarafı cevaben, mevcut kontrol uygulamalarının mevzuattan kaynaklandığını, Üye ülkeler ve EFSA ile görüşükten sonra kararların uygulandığını, Türkiye'den gelen ürünlerin test sonuçlarında bir ilerleme olmadığını, ülkemizce alınan tedbirlerin geliştirilmesi gerektiği, 2019/1793 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü kapsamında ülkemizin bilgilendirilmeye devam edeceklerini ifade etmiştir.

ABD menşeli **antep fıstığının** transitine yüksek sıklıkta uygulanmakta olan kontrollere ilişkin ise, ABD'den AB'ye doğrudan ithal edilen fıstıklarda herhangi bir kontrol uygulanmamasına rağmen, ülkemizden transit olarak gönderilen fıstıkların, tarafımıza herhangi bir bilgi verilmeden ve somut bulgu olmaksızın neden 2019/1793'ün EK-II'si kapsamında listelendiğini anlayamadığımız ifade edilerek, söz konusu listeden antep fıstıklarının çıkarılması talep edilmiştir. Son olarak **kuru kayısıda sülfür dioksit** seviyesinin düşürülmesi ile ilgili endişelerimizin Temmuz 2023'te gerçekleştirilen SPS Ticari Sorunlar Toplantısı'nda Komisyon ile paylaşıldığı, Türkiye'nin ihraç ettiği kuru kayısıların %80'inin sülfür dioksit ile işleme tabi tutulduğu, belirlenecek daha düşük bir limitin ihracatımızı önemli ölçüde etkileyeceği, Komisyon'un sülfür dioksitin gıda katkı maddesi olarak kullanımını yeniden değerlendirmesinin bu açıdan faydalı olacağı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile FRUCOM'un DG SANTE'ye mektuplar iletildiği, Komisyon tarafından konu ile ilgili bir geri dönüş almaktan memnuniyet duyacağımızı ifade edilmiştir.

Komisyon cevaben, Türkiye'nin yukarıda belirtilen iki ürünlerdeki endişelerinin farkında olduklarını, bu konuların 14.13 numaralı gündem başlığı (**Türkiye'den ihraç edilen bazı tarım ürünlerinin bazı Üye ülkelere imhası**) ile beraber ele alınabileceğini, Komisyon'un ilgili mevzuata göre insan sağlığı açısından yakın risk teşkil eden ürünlerle, AB kuralları ile uyumsuz olmakla birlikte derhal önlem gerektirecek kadar riskli olmayan ürünlere yönelik olarak ayrı ayrı önlemler uyguladığını, 14.13 numaralı gündem maddesinde yer alan başta incir olmak üzere ürünlerle ilgili de aynı uygulamanın söz konusu olduğu, bu konularda oldukça detaylı bir mektubu Eylül ayında ülkemize ilettilerini, bu önlemlerin alınmasındaki kanıtın AB mevzuatı olduğunu, mevzuatın Üye ülkelerle görüşülerek ve uyumsuzluk bildirimleri dikkate alınarak hazırlandığını, mevzuatın yılda iki kere gözden geçirildiğini, tedbirler değiştirildiğinde ilgili ülkeye önceden bilgi verildiğini ifade etmişlerdir. Sülfür dioksit konusunda, EFSA'dan görüş aldıklarını, ülkemizden iletilen mektubu konu hakkında çalışan spesifik çalışma grubu ile paylaştıklarını, konu üzerindeki değerlendirmelerin devam ettiğini, çalışma grubundaki uzmanların maksimum kalıntı seviyesini değiştirilmesi konusunda bir karar vermek üzere çalıştıklarını belirtmiştir. Ayrıca, aflatoxin ve salmonella konusunda ilerleme olduğu ancak pestisit kalıntıları ile ilgili olarak ülkemiz menşeli ürünlerde bir gelişme olmadığı

paylaşmıştır. Son olarak, 2019/1793 sayılı Tüzüğün, dokuzuncu gözden geçirmesini devam ettiği, 2024 yılı Ocak ayında revize mevzuatın AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanabileceği eklenmiştir.

14.11. OTA, HA ve Pyrrolizidine alkaloids (PA) Kontaminasyonu

Konuyla ilgili olarak Tarım ve Orman Bakanlığı kimyon ve kekikteki **PA** seviyesi ile ilgili bilgi paylaşarak iç mevzuatımızda maksimum limitler belirlendiğini, kekik ve kimyonda bu limitin sırasıyla 200 ve 800 ppb olduğu, 2027 yılında AB limitlerine tam anlamıyla uyum sağlanmasının planlandığı, iç mevzuatın yayımlanmasının ardından Komisyon ile detaylı bir raporun 2023 yılı Kasım ayında paylaşıldığı belirtilmiştir.

Kuru meyvelerdeki **OTA** limitlerine ilişkin olarak ise AB tarafından yapılan SPS bildirimine cevaben ülkemiz pozisyonunun paylaşıldığı; ancak AB tarafından görüşlerimizin dikkate alınmadığı, OTA'ya ilişkin AB mevzuatı kapsamında (2022/1370 sayılı AB Tüzüğü) kuru üzümde OTA limitinin 10 mcg/kg'dan 8 mcg/kg'a, kuru incirde 8 mcg/kg olarak, kuru kayısı ve kuru dutta ise 2 mcg/kg olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Öte yandan ülkemizdeki iyi uygulamaların sonucu olarak elde edilen kabul edilebilir %95'ini kapsayan miktarın 10 mcg/kg değeri temsil ettiği ve verilerin insan sağlığı açısından risk oluşturmadığı belirtilmiştir.

İlaveten kayısı çekirdeğinde **HA** maksimum limiti ve etiketleme kurallarına ilişkin olarak ise yine AB'nin SPS bildirimine cevaben ülkemiz görüşlerinin iletildiği, aynı özelliklerde olan badem için getirilen esnekliklerin kayısı çekirdeği için getirilmediği, verilen cevabi yazıda kayısı çekirdeğinde limitlerin daha önce belirlendiği ve tartışma konusu olmadığı belirtilerek ülkemiz görüşlerinin dikkate alınmadığı dile getirilmiştir.

Komisyon tarafı cevaben kimyon ve kekikte yeni **PA** limitlerinin belirlendiğini, Türkiye menşeli ürünlerde PA oranının yüksek olduğunu, bu sebeple kontrol sıklıklarının artırıldığını, bu konuda ve gündem konusu diğer kontaminantlar için Türkiye'nin iyi tarım uygulamalarını sürdürmesi gerektiğini, 18 Ekim tarihli bir mektup ilettiklerini, mektuplarında Türkiye'nin bu konulardaki endişelerini ele aldıklarını ve kontrol bulgularına ilişkin veri paylaştıklarını, gerçekleştirilen ilave kontrollerin sebeplerinin açıklandığını, AB'nin bilimsel verilere ve uluslararası standartlara dayanarak belirlenen maksimum kalıntı seviyelerini sorgulamak yerine, Türkiye'nin üretim yöntemlerini kontrol edip geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir. Söz konusu mektuba cevabımızda, ülkemizde uygulanan önlemlere yer verilmesi halinde Komisyon'un konuya ilişkin yorum yapabileceği dile getirilmiştir. HA konusunda ise çalışmanın devam ettiği, yeni bir bilimsel veri ortaya çıktığında, mevzuatın gözden geçirileceğini, 16 Ekim'de konuya ilişkin bir mektup iletildiği paylaşılmıştır. Son olarak tarafımızca 18 Ekim tarihli mektuba bir cevap hazırlandığı belirtilmiştir.

14.12. Yüksek Riskli Bitkilerin AB'ye İhracatı

Ülkemizce toplamda sekiz bitki için (zakkum, yalancı akasya, ceviz, elma, badem, şeftali, hanımeli, kadıntuzluğu) AB'ye başvuru yapıldığı, EFSA'nın bunların tamamı için incelemesini tamamladığı; ceviz, yalancı akasya, zakkum ve hanımeli için ilgili AB tüzüklerinin yayımlandığı, elma, şeftali, badem ve kadıntuzluğu için mevzuatın yayımlanmasının beklendiği Komisyon tarafı ile paylaşılmıştır. Komisyon konuyla ilgili somut bir gelişme olmadığını, Türkiye'nin bekleyen tek ülke olmadığını, çalışmalarının devam ettiğini paylaşmıştır.

14.14.Sınır Ötesi Hayvan Hastalıkları

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından FMD, PPR, LSD, koyun keçi çiçeği, yüksek patojenik kuş gribi, ihbarı mecburi tavuk vebası hastalığına ilişkin ülkemizdeki güncel durum paylaşılmış, Komisyon tarafından teknik ve finansal destek talep edilmiştir. Komisyon tarafı sınır ötesi hayvan hastalıkları konusunda ülkemizin gösterdiği şeffaflık ve düzenli bilgi

paylaşımı için teşekkür etmiş, aşular konusunda ve diğer konularda destek sağlamaya hazır olduklarını ifade etmiştir.

14.15. Mavidil Hastalığında AB'deki Bölgeselleşmenin Ülkemizce Tanınması

Komisyon tarafı konuya ilişkin mektuplarına herhangi bir cevap alamadıklarını, İspanya'nın mavidil hastalığına ilişkin olarak bütün AB'de uygulanmakta olan bölgeselleşme kurallarını uyguluyor olmasına rağmen bir yanlış anlaşılma sebebiyle, İspanya'dan ülkemize gelen canlı hayvanların telef olmasının unutulmadığını ifade ederek, Türkiye'nin AB'nin bölgeselleşme kurallarını tanıyıp tanımayacağına merak edildiğini, Türkiye'nin mavidildeki kısıtlarının farkında olduklarını; ancak en azından Komisyon tarafından gönderilen mektuba bir yanıt beklendiklerini ifade edilmiştir. Cevaben ülkemizce Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü'nün kurallarının uygulandığı, Komisyon'un mektubuna bir yanıt verileceği, Komisyon'un endişelerinin not edildiği belirtilmiştir.

14.16. Scrapie Hastalığı sebebiyle Türkiye Tarafından Uygulanan İthalat Kısıtlamaları

Komisyon tarafı konuya ilişkin detaylı bir teknik bilgilendirme yapmaya hazır olduklarını; Türkiye'nin bu gündem başlığına ilişkin olarak her türlü ticaret kısıtlamasını uyguladığını, Üye ülkelerden konuya ilişkin şikayetler aldıklarını, insan sağlığı için risk teşkil etmeyen ve bulaşıcı olmayan bu hastalık sebebiyle uygulanan ticaret kısıtlamalarının meşru olmadığını, pek çok kez bu konuyu gündeme getirdiklerini ve herhangi bir ilerleme kaydedilemediğini ifade etmiştir. Komisyon tarafı ayrıca, Türkiye ile mavidilde olduğu gibi bu konuda da diyalog kurmak istediklerini, yazılı olarak uygulanan ticaret kısıtlamalarını açıklayıcı teknik dayanakları ve ülkemizin konuya ilişkin görüşlerini almak istediklerini dile getirmiştir. Endişelerinin not edildiği, konunun Tarım ve Orman Bakanlığı ile koordine edileceği belirtilmiştir.

14.17. AB'nin RASFF Bildirimlerinin Türkiye tarafından takibi

Komisyon tarafı, ülkemiz menşeli ürünlerin RASFF bildirimlerinin halen yüksek olduğunu, bazı bildirimlerle ilgili aldıkları geri dönüşlerin oldukça yardımcı olduğunu; ancak bazılarında ilişkin cevap alamadıklarını veya cevap almalarının uzun sürdüğü ifade etmiştir. Cevaben, ülkemizce bu bildirimlerin ciddiye alındığı, bildirimlerin cevaplanması için spesifik bir ekip kurulduğu; ancak bazı durumlarda ürünlerin takip edilebilirliği ile ilgili sorunlar yaşandığı, özellikle deprem bölgesinden gelen ürünlerle ilgili muhatap bulunamadığı belirtilmiştir.

14.18. Türkiye'den AB'ye ithal edilen ballarda olası hile

Balda ülkemizce ticari kalite denetimi ile sağlık ve bitki sağlığı denetimi olmak üzere iki tür denetim gerçekleştirildiği; ancak yeni bir karıştırma/seyreltme tekniği ile hile yapıldığı, bütün ülkelerin bu teknikler sebebiyle benzer problemleri yaşadıkları, ülkemizce sorunların giderilmeye çalışıldığı paylaşılmıştır.

14.19. Türkiye'den AB'ye ithal edilen evcil hayvanlarda olası hile

Komisyon tarafı konulara ilişkin mektuplar ilettiklerini, bu konularda da ülkemizden yeterli cevabı alamadıklarını, muhtemel hileli uygulamaları işaret ettiklerini ve bu konularda ülkemizce aksiyon alınmasını beklediklerini ifade etmiştir.

Evcil hayvanlarla ilgili çevrim içi bir teknik toplantı yapılması taraflarca kararlaştırılmıştır. Ülkemizce, Komisyonun mektuplarının cevaplanacağı belirtilmiştir.

14.20. Türkiye Menşeli Narenciyede kloropirifos

Ülkemizce kloropirifosun üretimi ve ithalatının yasaklandığı; ancak mevzuat düzenlemesi ile uygulanması arasındaki dönemde oluşan boşluklar sebebiyle uyumsuzlukların ortaya çıkabildiği, bu sebeple Komisyon tarafından mevzuat hazırlanırken uyum sürelerinin dikkate alınmasının faydalı olacağı dile getirilmiştir.

15. SKDM ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı başta olmak üzere Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın ticarete etkileri

Tarafımızca, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın (SKDM) ayrımcı bir araç veya ticarete teknik bir engel haline gelmemesi ve sadece çevresel bir önlem olarak hizmet etmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, dile getirdiğimiz endişelerin birçoğunun hala geçerli olduğu ve AB'nin, kendi Emisyon Ticaret Sistemi kapsamındaki operatörlere uygulanan muamelenin aksine, SKDM'nin üçüncü ülke operatörlerine getirdiği ayrımcı unsurları ve yükü ortadan kaldırmak için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğinin altını çizilmiştir.

Bununla birlikte, AB'nin tek pazarında eşdeğer ithal mallar ve bunların ithalatçıları için herhangi bir rekabet dezavantajı yaratılmasından kaçınılması ve karşılaşılan sorunların tam uygulama dönemi başlamadan önce çözülmesinin önemine dikkat çekilmiştir.

Öte yandan, doğrulama ve akreditasyon hususlarına ilişkin olarak, 2018/2067 sayılı AB Yönetmelik'i uyarınca, atanan mevcut doğrulayıcılar ve akreditörlerin yetkili kılınmasının Türk şirketlerine AB'deki benzerlerine kıyasla idari ve mali yük oluşturacağı ve operatörlerimizin çifte doğrulama sürecinden geçmek zorunda kalmasının ticarete teknik bir engel oluşturacağı aktarılmıştır. Bu bağlamda TÜRKAK'ın, halihazırda Avrupa Akreditasyon Kurumu tarafından tam akreditasyona sahip olduğu ve sera gazı emisyonlarının izlenmesine ilişkin mevzuatımızın da AB ile uyumlu olduğu, dolayısıyla TÜRKAK'ın, diğer birçok AB mevzuatı kapsamında zaten bu görevi yerine getiren bir akreditasyon kuruluşu olarak SKDM kapsamında da görev yapabilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Komisyon temsilcisi tarafından, SKDM başta olmak üzere iklim konularında AB ve Türkiye arasında yoğun bir etkileşim ve üst düzey diyaloglarla oluşturulmuş bir dizi çalışmanın mevcut olduğu; ilaveten, SKDM bağlamında, Türkiye'nin kendi emisyon Ticaret sistemini kurmak için yaptığı çalışmaların çok kritik öneme sahip olduğu ve Komisyon'un bu çalışmalarını desteklediği belirtilmiştir. SKDM Tüzüğüne ilişkin olarak ise henüz geçiş döneminin devam ettiği ve düzenlenmesi gereken çok sayıda ikincil mevzuatın bulunduğu, Komisyon'un, mevzuat hazırlık süreçlerinde ticaret ortakları tarafından iletilen tüm endişeleri dikkate almak için elinden geleni yapacağı ifade edilmiştir.

Ayrıca, SKDM'nin, bir ticaret engeli olmadığı ve tamamen çevresel saiklerle hareket edildiği, iklim değişikliğine ve sıcaklık artışına ilişkin yapılan son analizlerin, bu konuda acil eyleme ihtiyaç duyulduğunu net bir şekilde ortaya koyduğunu ve AB'nin bu alandaki misyonunun, uygulamanın karbon kaçağını önleyecek şekilde tasarlanması yönünde olduğu ifade edilmiştir.

Son olarak, Komisyon tarafından teknik görüşmelere ve toplantılara her zaman açık olduğu belirtilmiş olup, taraflar arasında SKDM'ye özgü bir teknik çalışma grubunun oluşturulmasında mutabık kalınmıştır.

16. Yeni Atık Sevkiyatı Tüzüğü

Tarafımızca, Gümrük Birliği kapsamında malların serbest dolaşımının sürdürülmesi için Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamındaki gelişmelerin yakından takip edildiği ancak iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında alınan tedbirlerin ticareti bozucu etkilerinden endişe duyulduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin yeşil ve döngüsel bir ekonomiye geçişte atıkların çevreye duyarlı bir şekilde yönetilmesine önem ve geri dönüşüm endüstrisi için hammadde olarak değerlendirilebilecek demir hurdası ve diğer atık türlerinin çevresel kaygılara neden olacak atık türleri olmadığı ifade edilmiştir.

2022 yılı GBOK toplantısında ve Ticarete Teknik Engeller Komitesi'nde de tarafımızca gündeme getirildiği üzere, söz konusu Tüzük'ün hem tehlikeli atıklar hem de geri dönüşüm sanayiinde kullanılacak atıklar için aynı tedbirleri öngörmesinin meşru çevre koruma amaçlarının ötesine geçtiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, AB'nin çevreyi koruma hedefinin AB'de döngüsel ekonominin desteklenmesini sağlarken diğer ülkelerde ikincil hammaddeye erişimin kısıtlanması şeklinde bir etki doğurma ihtimalinin olduğu belirtilmiştir.

Komisyon temsilcisi tarafından, 16 Kasım'da Avrupa Parlamentosu ve Üye Devletler'in Komisyon tarafından sunulan taslak üzerinde geçici bir anlaşmaya varmış olduğu, söz konusu düzenlemede ortaya koyulan tüm unsurların tamamen çevreyle ilgili olduğu ifade edilmiştir. Devamında, Komisyon'un aynı zamanda mevcut atık sevkiyatı kurallarının da uygulanmasını ve bu alandaki küresel sözleşmenin geliştirilmesini hedeflemekte olduğu, bu kuralların, atıkların ancak çevresel bir şekilde geri kullanımının sağlanabilmesi halinde sınırların ötesine sevk edilmesini gerektirdiği ifade edilmiştir.

İlaveten, yeni düzenlemeyle Komisyon'un, atıkların çevresel bir şekilde tekrar kullanımının doğrulanmasına ilişkin somut araçlar oluşturmayı hedeflediği ve bu konuda çok net siyasi taahhütler verildiği; AB'nin, üretmekte olduğu atıklarla dünyanın geri kalanına yük olmaya devam etmek istemediği ve bu nedenle diğer ülkelerde atığın nasıl kullanıldığını doğrulamak için bazı güçlü araçların uygulanması gerektiği; bu hususta Türkiye dahil olmak üzere OECD ülkelerinde daha yüksek standartların mevcut olduğunun farkında olarak bir ayrıma gidilmesinin öngörüldüğü hususlarının altı çizilmiştir.

Nihai olarak, bu konuda getirilen düzenlemenin, AB aktörleri için bir zorunluluk olduğu ve bu nedenle AB dışına atık göndermek isteyen AB şirketlerinin, iş yaptıkları tesislerin denetlenmesini ve çevre tasarım yönetimini gerçekleştirerek doğrulanmasını sağlaması gerektiği Komisyon temsilcileri tarafından ifade edilmiştir.

17. Plastik Atık Ticareti

Komisyon temsilcisi tarafından, Avrupa Parlamentosu'nun plastik atıkların yönetimine büyük önem verdiği, bu kapsamdaki atıkların OECD üyesi olmayan ülkelere ihraç edilmemesi yönünde bir görüşün hâkim olduğu belirtilmiştir. Devamında, 2017 yılından bu yana başta Çin olmak üzere Asya'daki bazı ülkelerin plastik atık ithalatına her geçen gün sınırlarını daha fazla kapatmaya başladığı, Türkiye'nin, bu durumda AB'den en fazla plastik atık ithal eden ülke haline geldiği ve dolayısıyla, AB'de üretilen atıkların sorumluluğunu üstlenmeye yönelik genel

hedeflerinden yola çıkarak Türkiye’de bu alandaki işleyişin merak edildiği ve ithal edilen plastik atıkların Türkiye’de nasıl yönetildiği konusuyla ilgilendikleri ifade edilmiştir.

Tarafımızca, AB ve Türkiye arasındaki plastik ticaretinin yakın iş birliği içerisinde ele alınması gerektiği, AB'den gelen tehlikeli ve geri dönüştürülemeyen plastiklerin önlenmesi amacıyla, Gümrük İşbirliği Komitesi’nin son toplantısında Komisyon'dan bu konuda işbirliği yapmasının talep edildiği belirtilmiş ve tarafların döngüsel ekonomi hedeflerine ulaşabilmeleri için geri dönüştürülebilir plastik ticareti yapmasının önemi vurgulanmıştır.

Akabinde, ülkemizde gümrük bölgesine girecek atıkların Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliği kapsamında değerlendirilmekte olduğu belirtilmiş ve anılan yasal çerçevede, tehlikeli atık ithalatı ve bertaraf amaçlı atık ithalatının yasaklanmış olduğu, bazı tehlikesiz atık türlerinin ise kontrollü bir şekilde yalnızca geri dönüşüm amacıyla ithalinin yapılabilmekte olduğu bilgisi paylaşılmış ve uygulamaya ilişkin ilave teknik detaylar aktararak ülkemizde plastik ithalatının nasıl gerçekleştiği aktarılmıştır.

18.1. Komisyon Değerlendirmeleri Beklenen Taslak Türk Mevzuatları

Tarafımızca, daha önceki GBOK toplantılarında olduğu gibi Komisyona gönderilen mevzuat taslaklarının listesinin hazırlandığı ve Komisyona iletileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, Gümrük Birliği'nin sağlıklı işleyişi ve taraflar arasında malların serbest dolaşımı için teknik mevzuata uyumun önemini dikkate alarak, bu sürecin sorunsuz ve hızlı işlemesinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Komisyon temsilcisi tarafından, teknik mevzuat alanında AB ve Türkiye arasındaki bu görüş ve liste alışverişinden memnun olunduğu ve bunun faydalı bulunduğu belirtilmiş olup, mevzuatlara ilişkin değerlendirmelerinin mümkün olan en kısa sürede tarafımıza ulaştırmaya çalışacakları ve görüş vermek için son tarihleri geçmiş olan mevzuatlar için de toplantı akabinde tekrar iletişim halinde olmaktan memnuniyet duyacakları ifade edilmiştir.

18.2. Güncellenecek Teknik Mevzuat Listesi

Tarafımızca, Ekim 2021 – Eylül 2022 dönemini kapsayan listeye ilişkin ülkemiz görüşlerinin Komisyon’a iletildiği ve buna ilişkin görüşlerin beklendiği ifade edilmiş ve 2022 – 2023 yılına ait güncel listenin henüz temin edilemediği, AB teknik mevzuatına uyum sürecine rehberlik etmesi açısından bu konunun önemli olduğu belirtilmiştir.

Komisyon temsilcisi tarafından, her iki listeye ilişkin değerlendirmelerin tamamlanmak üzere olduğu ve en kısa zamanda tarafımıza iletileceği hususu dile getirilmiştir.

18.3. EPREL Veri Tabanına Türkiye’nin Katılımı

Tarafımızca, Türkiye’nin bu alandaki mevzuatının AB mevzuatıyla uyumlu olduğu ancak EPREL veri tabanına ülkemizin erişiminin sağlanamadığı için tam entegrasyonun gerçekleşemediği belirtilmiştir. Bu bağlamda Komisyon temsilcileriyle gerçekleştirdiğimiz toplantılarda Mersis sistemimiz hakkında detaylı bilgi paylaşıldığı, e-mühür mevzuat tercümesine ve AB mevzuatına karşılık gelen maddelerin karşılaştırma tablolarının da Komisyona iletildiği ifade edilmiştir.

Öte yandan, ticari sırların korunmasına ilişkin güvence ihtiyacının bilincinde olduğumuz ve EUDAMED'de Komisyon ile yaptığımız gibi kişisel verilerin korunması ve ticari sırlar

konusunda karşılıklı güvenceler vermek amacıyla bir anlaşma hakkında görüşmeye hazır olduğumuz aktarılmıştır. Bunun yanı sıra e-mühür mevzuatımız ve çeviri konusuna ilişkin Komisyon'un geri dönüşünün beklendiği ve nihai olarak bu konuda yakın çalışmaktan memnuniyet duyulacağı altı çizilmiştir.

Komisyon temsilcisi tarafından, bu konunun ilerleyen dönemde teknik bir toplantıda ele alınmasının daha uygun olacağı ifade edilmiştir.

18.4. CPNP Veri Tabanına Türkiye'nin Katılımı

Tarafımızca, AB'nin 1223/2009 sayılı Kozmetik Mevzuatının uyumlaştırılarak 08.11.2023 tarihinde yürürlüğe girdiği bilgisi paylaşılmış ve Kozmetik Ürünler Bildirim Portalı'nın (CPNP) pazara erişim için yasal olarak bağlayıcı nitelikte olduğu ve Gümrük Birliği kapsamında malların serbest dolaşımının sürdürülmesi için Türkiye'nin anılan portala erişim sağlayabilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Komisyon temsilcisi tarafından, Komisyon'un portala erişim izni vermesini engelleyen önemli yasal ve uygulamaya ilişkin sorunların mevcut olduğu, AB'nin kozmetik mevzuatının, CPNP'ye erişim sağlayan sorumlu kişilere bazı yasal yükümlülükler getirdiği ve yalnızca AB'de yerleşik olan sorumlu kişilerin sisteme erişim sağlayabileceği ve bildirimde bulunabileceği belirtilmiştir.

Devamında, söz konusu portala çok hassas sınai ve ticari mülkiyete ilişkin verilerin girilmekte olduğu ve verilerin korunmasına ilişkin kuralların uyumlu olmasının gerektiği, ayrıca erişimlerin, Üye Devletlerdeki piyasa gözetimi için yetkilendirilmiş kuruluşlarca kısıtlanabildiği dile getirilmiştir. Bu bağlamda Komisyon'un, bu ve benzeri yatay mekanizmalara ilişkin istişarelerden önce Türkiye'nin kişisel verilerin korunması alanındaki ilgili mevzuatını uyumlaştırmasını tavsiye ettiği belirtilmiştir.

Tarafımızca bunun üzerine, esasen Gümrük Birliği'nin temelinde yer alan malların serbest dolaşımının bir ayağının teknik mevzuat uyumu iken diğer ayağının da piyasa gözetim denetimi olduğu vurgulanarak, Türkiye olarak amacımızın önce teknik bir süreç başlatmak ve pek tabii fikri mülkiyet hakları ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerekli olan tüm güvenceyi sağladıktan sonra CPNP'ye erişim hakkı elde edebilmek olduğu vurgulanmıştır. Buna ilişkin teknik toplantı talebimizin yazılı olarak bildirileceği ancak Türk operatörlerin AB'de yerleşik sorumlu kişiler vasıtasıyla sisteme erişim sağladığı mevcut işleyişin, Gümrük Birliği'yle bağdaşmayan bir miktar kısıtlaması olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir.

18.5. Türkiye'nin Yatay Mekanizmalara Katılımı

Tarafımızca, 1/95 ve 2/97 sayılı OKK'lar uyarınca Türkiye'nin, teknik mevzuatını (hem ürün hem de yatay mevzuat) AB'nin teknik mevzuatıyla uyumlu hale getirdiği, malların serbest dolaşımının temel şartı olan ürün güvenliğinin sağlanması için ise yatay mekanizmalara ülkemizin katılımının önemli olduğu ifade edilmiştir.

Piyasaya erişimin bir koşulu olan Türkiye'nin ürün veri tabanlarına erişimi konusundaki anlayışımızda bir miktar ilerleme sağlanmış olsa da maalesef Türkiye'nin yatay mekanizmalara katılımının on yılı aşkın bir süredir Türkiye ile AB arasında tartışıldığı ve bir sonuca ulaşmadığı belirtilmiştir.

Devamla, Türkiye'nin, Safety Gate olarak adlandırılan RAPEX, ICSMS vb. mekanizmalara katılma isteğini birçok kez yinelediği, yatay mekanizmalara katılımın Gümrük Birliğimizin bir gereği olduğu ve daha spesifik olarak 1/95 sayılı Kararın 9. maddesi olup, 1/2006 sayılı Kararın bilgi alışverişi ve işbirliği maddesi (madde 5) ve 6(d) maddesi bize yatay mekanizmalara katılım için gerekli zemini vermekte olduğu belirtilmiştir.

Komisyonun bu mekanizmaları geliştirmesinin nedeninin, ürün güvenliğini artırmak ve malların serbest dolaşımının tüketiciler ve vatandaşlar üzerinde oluşturduğu olası riskleri azaltmak olduğu dile getirilmiş ve Türkiye'nin erişiminin engellenmesinin, tüketicinin ve vatandaşların güvenliğinin yeteri kadar önemsenmediğinin üstü kapalı bir şekilde kabul edilmesi anlamına geldiği için kabul edilemez olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle yakında talebimizi yineleyen resmi bir mektup gönderileceği ve bu konuda iş birliğinin geliştirilmesinden memnuniyet duyacağımız hususları aktarılmıştır.

Komisyon temsilcisi tarafından, AB ve Türkiye arasında 1/95 sayılı OKK'nın hukuki yorumlanması arasında farklılık mevcut olduğu ve AB'nin bu konuyu, Gümrük Birliği'yle kazanılmış olan hakların, Türkiye'nin, veri tabanlarına erişim sağlanmasına izin verecek şekilde genişletilmesinin mümkün olmayacağı şeklinde değerlendirdiği ifade edilmiştir.

18.6. REACH

Tarafımızca bir önceki GBOK toplantısında REACH mevzuatına ilişkin teknik toplantıların yapılmasının kararlaştırıldığı ancak bu alanda maalesef ilerleme sağlanamadığı belirtilmiş ve buna ek olarak geçen yıl gönderilen taslak mevzuata ilişkin Komisyon görüşlerinin beklenmekte olduğu ifade edilmiş, söz konusu başlık altında Gümrük Birliği içerisinde malların serbest dolaşımının sağlanmasının ve prosedürlerimizde ikiliğin önlenmesinin önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Komisyon temsilcisi tarafından, ilk olarak Haziran 2022 tarihli mektup için teşekkür edilmiş, mektubun Komisyon tarafından olumlu karşılandığı, Türkiye'nin REACH mevzuatını henüz tam olarak uyumlaştırmamış olduğu ve bu mevzuat için hala görüş alışverişinin gerektiği, Komisyon'un cevabi mektubunun ise en kısa sürede iletileceği hususları dile getirilmiştir.

Tarafımızca ilaveten, mevzuata ilişkin teknik bilgi alışverişi devam ederken, bu konunun ikili ticari ilişkilerimize etkileyeceği, REACH mevzuatının uyumlaştırma konusuna bir çözüm bulunamaz ise çifte kayıt sistemiyle karşılaşmak durumunda kalınabileceği, Türkiye'nin uzun zamandır tüm temaslarda bu hususun altını çizmekte olduğu ancak tekrar hatırlatılmasının önemli olduğu ifade edilmiştir.

18.7. Tıbbi Cihazlar Alanındaki Onaylanmış Kuruluşların Atanması

Tarafımızca, söz konusu gündem maddesi kapsamında yakın iş birliklerinden dolayı Komisyon'a teşekkürlerimiz iletilmiştir. Tıbbi cihaz mevzuatı kapsamında iki Türk onaylanmış kuruluşun atanmaları gerçekleşmiş olup, diğer başvurularında da zamanında sonuçlanması için Komisyon desteklerinin devamı talep edilmiştir.

Komisyon temsilcisi tarafından, henüz atanmamış olan kuruluşlarla ilgili değerlendirme çalışmalarının devam ettiği, tıbbi cihazlar alanında Komisyon'un ilgili biriminin ülkemizle işbirliği içerisinde çalıştığı ve bu alanın Gümrük Birliği vesilesiyle gerçekleşen bir entegrasyon sürecinin tarafların ticaretine nasıl fayda sağladığının çok somut bir örneği olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.

18.8. Seri Serbest Bırakma Analizleri

Tarafımızca, bu konunun birçok GBOK toplantısının gündemine taşındığı belirtilerek seri serbest bırakmalar için zorunlu analiz gerekliliğinin karşılıklı olarak tanınması talebimiz yinelenmiştir. Devamla, şirketlerimizin tekrarlanan yerinde denetimler, analiz yöntemi aktarım gereklilikleri ve ekipmanın laboratuvarlara düzenli olarak gönderilmesinden kaynaklanan ek maliyetlerle karşı karşıya olduğu, AB'de yapılan ve yaklaşık 2-3 ay süren bu işlemlerin, gecikmelere neden olarak ürünün raf ömrünü tehlikeye attığı ifade edilmiştir.

Öte yandan, 2001/83/EC sayılı Direktifin 51(2) maddesine göre, bir Üye Devlette bu tür kontrollerden geçmiş olan tıbbi ürün serileri, başka bir Üye Devlette, beraberinde ürünle birlikte pazara çıkarılıyorsa yetkili kişi tarafından imzalanan kontrol raporları ile kontrollerden muaf tutulması uygulamasının AB mevzuatı ve Gümrük Birliğimizle bağdaşmadığı bir kez daha yinelenmiştir.

Son olarak uzun zamandır devam eden talebimize ilişkin, Türkiye'nin yıllardır AB Üye Devletleri'nin seri serbest bırakma analizlerini tek taraflı olarak tanıdığını da dikkate alarak ilerleme kaydetmeyi umduğumuz, AB'nin bu konuda ilerleme kaydetmeye istekli olmaması halinde, Türkiye'nin bu alanda AB'yi tek taraflı tanımaya devam etmesinin artık mümkün olamayacağı dile getirilmiştir.

Komisyon tarafı, Komisyonun yetkili birimiyle konuyu ele alacaklarını ifade etmişlerdir.

18.9. Tek Pazar Acil Durum İnisiatifi Taslağı

Tarafımızca, Covid 19 ve Rusya-Ukrayna krizi sırasında, Türkiye'nin tıbbi cihaz ve kişisel koruyucu ekipman mevzuatı kapsamında önemli bir ürün tedarikçisi olması nedeniyle gelişmiş ürün güvenliği ve kalite altyapısının AB Üye Devletleri için ne kadar önemli olduğunun bir kez daha kanıtlandığı ve ülkemizin ürünlerine ilişkin teknik mevzuatının AB mevzuatı ile uyumlu olduğu belirtilmiştir.

Devamla, Türkiye'nin, Gümrük Birliği'nin bir ortağı olarak, AB'nin bilgi alışverişi mekanizmalarının bir parçası olmasının, malların Taraflar arasındaki serbest dolaşımının ayrılmaz bir parçası olduğuna inandığı ve Gümrük Birliği kapsamında hızlı bilgi alışverişinin ve koordineli tedbirlerin gerekli olduğu bir ortamda, Türkiye'nin her türlü acil durumda bu mekanizmaların içinde yer alması gerektiği ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, 1/95 sayılı OKK'nın 7. maddesinde düzenlenen istisnai durumların ihlal edilebileceğine ilişkin endişelerin mevcut olduğu, dolayısıyla "acil durum" kavramının 7. maddeden daha geniş olmayacak şekilde tanımlanmasının önem taşıdığı ve taslağın çok geniş yetkiler sağladığı dikkate alındığında böyle bir aracın kullanılmasının ticaretin aksamasına yol açmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Komisyon tarafından, Türkiye'nin bu konuda dile getirdiği endişelerin anlaşıldığı, Tek Pazar Acil Durum İnisiatifi'nin oldukça önemli ve yeni bir mevzuat olmakla beraber bazı temel hükümlere ilişkin AB içi müzakerelerin henüz sonuçlanmadığı ve bu nedenle henüz üzerinde

tartışmaya elverecek bir taslağın mevcut olmadığı, ancak teklif kesinleştikten sonra dahi Gümrük Birliği kurallarıyla bağdaşmayan büyük olumsuzlukların ortaya çıkmasının beklenmediği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, konuya ilişkin teknik bir toplantı yapmaktan ve bu enstrümanların Türkiye için nasıl işler hale getirilebileceği üzerine görüşmekten memnuniyet duyulacağı belirtilmiştir.

19.1. AB'nin 'Küresel Geçit (Global Gateway)' İnsiyatifi Kapsamında İşbirliğinin Artırılması

Tarafımızca, Türkiye'nin Avrupa Birliği için sadece varış noktası değil, aynı zamanda önemli bir transit geçiş hattı da olduğu hatırlatılarak, günümüz dünyasında ve ticaretin şekillenmesinde önem arz eden bağlantısallık kavramı ile ilgili bir insiyatif olan Küresel Geçit programının yakından takip edildiği ve enerji, ulaştırma ve dijitalizasyon da dahil olmak üzere ülkemiz ve AB arasındaki bağlantısallığın geliştirilmesi için söz konusu program kapsamında projeler geliştirilmesinin önem arz ettiği ifade edilmiştir.

Bu çerçevede, Kapıkule ve Kapitan Andreevo gümrük kapılarındaki geçişlerin iyileştirilmesinin bu konuda yapabileceğimiz işbirliği açısından iyi ve somut bir örnek olabileceği vurgulanarak, yapılan yatırımlarla Kapıkule sınır kapısının fiziki durumunun Bulgaristan tarafındaki geçiş olan Kapitan Andreevo'dan çok daha iyi bir düzeye geldiği ve Kapitan Andreevo sınır kapısının da Küresel Geçit insiyatifi kapsamında geliştirilmesinin mümkün olup olmadığı hususu tarafımızca iletilmiştir.

Komisyon tarafınca, Küresel Geçit insiyatifinin kendi başına ayrı bir fon olmadığı, bu konuda IPA veya Sınır Ötesi İşbirliği programı gibi mevcut finansal araçların değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

19.2. Macaristan'ın BIREG Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar

Tarafımızca Macaristan tarafından uygulanan BIREG sisteminin, uygulamanın hayata geçmesinden bu yana önemli iyileştirmeler sağlamakla beraber ülkemiz taşımacıları için önemli operasyonel maliyet artışlarına neden olduğu, sözkonusu sistemin en küçük bir hatada taşımacılarımız açısından olumsuzluklar yarattığı, ancak, aynı durumun AB'ye üye ülkelerde kayıtlı taşımacılara uygulanmadığı, bunun Katma Protokol madde 41'e aykırılık teşkil ettiği, bu durumun da ülkemiz taşımacıları açısından haksız rekabet yarattığı belirtilerek, bu konuda Komisyon'un yardımı talep edilmiştir.

Komisyon tarafından, bu konunun üye devletlerin yetki alanına girdiği belirtilmiştir.

19.3. Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım ve Uygunsuzluklarla Mücadele

Komisyon tarafından talep edilen söz konusu gümrük maddesinde, iletişimde yaşanan teknik sorunlardan dolayı ilgili Komisyon yetkilisi tarafından daha sonra yazılı olarak bilgi verileceği ifade edilmiştir.

19.4. Birden Fazla Üye Devleti İlgilendiren Özel Durumlarda OLAF'ın (European Anti-Fraud Office) Sağlayacağı İdari Yardım

Tarafımızca, OLAF tarafından talep edilen bilgilerin düzenli olarak sağlandığı, buna karşın ülkemizin bilgi talebinde bulunması durumunda, AB üyesi ülkelerin kendi gümrük teşkilatları olması ve talebin birden çok ülkeyi ilgilendirmesi hallerinde olumsuzluk yaşandığı, dolayısıyla işbirliği konusunda OLAF ile çalışmalarımızı daha da artırmada fayda görüldüğü, nitekim

bugüne kadar OLAF tarafından özellikle lüks arabalar, tekstil ve sigara konusundaki işbirliği girişimlerimize olumlu ve yapıcı yaklaşıldığı belirtilerek, OLAF ile ilişkilerimizin daha düzenli ve kurumsal bir yapıya kavuşturmasını talebimiz ifade edilmiştir.

İletişimde yaşanan teknik sorunlardan dolayı ilgili yetkili tarafından bahsekonu talebe ilişkin olarak daha sonra yazılı olarak cevap verilecektir.

Kapanış

Taraflarca, son dönemde mutabık kalınan uzlaşa temelinde, Gümrük Birliği'nin iyi işleyişinin sağlanması, sorunların çözümü ve Türkiye ile AB arasında işbirliğinin daha da ilerletilmesinin önemi vurgulanmıştır.

EK – Toplantı Gündemi (İngilizce)